

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2021/58085-1
Saksbehandler: Erik Cockbain
Avdeling: Plan-, miljø- og samfunnsavdelingen

Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke - høring - blågrønne strukturer

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Fylkesutvalget

Vedlegg:

1 vedlegg_kartfesting og konsekvensvurdering av regional blågrønn struktur

Sammendrag

Retningslinje og temakart over regional blågrønn struktur i regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke legges frem for Fylkesutvalget for behandling før det sendes ut på høring. Høring gjelder også nytt punkt i planens handlingsprogram.

Retningslinje og kart har gjennomgått større endringer siden foreløpig retningslinje og kart ble vedtatt i forbindelse med sluttbehandling av regionalplanen 20. oktober 2020. Mange av endringene har skjedd etter tilbakemelding fra styringsgruppen for regionalplanen 11 juni 2021:

- Metoden for kartfesting av nasjonalt og regionalt vesentlige natur- og friluftslivsverdier er videreutviklet, basert på kriterier fra Miljødirektoratet.
- Det er tydeliggjort at hensikten med kartfesting er å få et kunnskapsgrunnlag som er praktisk å bruke, på tvers av kommunegrenser og natur og friluftslivstema. Innsynsløsningen i temakartportalen er forbedret for å oppnå dette.
- Metoden og kart presiserer at den kartfestede blå strukturen representerer NVEs aktsomhetssone for flom, og ikke spesifikke natur- og friluftslivsverdier.
- Det fremgår av retningslinjen at kartet er et «temakart» og at det er verdiene bak og ikke kartet i seg selv som gir grunnlag for statlige og regionale myndigheters behandling av saker som berører regional blågrønn struktur. Kommunene avgjør hvordan verdiene best skal ivaretas i kommuneplanen.
- Det er tydeliggjort at hensyn til blågrønn struktur skal avveies mot andre viktige samfunnshensyn. Landbruk nevnes spesifikt.
- Videre arbeid med kartfesting av natur- og friluftslivstema er lagt til i planens handlingsprogram.

Det har vært gjennomført en omfattende medvirkningsprosess i arbeidet med blågrønne strukturer der både kommuner og statlige etater, næringsaktører og andre interessegrupper har fått anledning til å gi innspill.

Fylkesrådmannens innstilling

Fylkesrådmannen anbefaler at revidert planforslag legges ut på høring fra 1. desember 2021 til 19. januar 2022.

Ved behov for større endringer etter høring vil planforslaget bearbeides før det sendes på ny høring.

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Christine Haver
regionalplansjef

Bakgrunn for saken

Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke (regionalplanen) er en areal- og transportplan for kommunene Kvitsøy, Stavanger, Randaberg, Sola, Sandnes, Strand, Gjesdal, Klepp, Time og Hå. Planen ble vedtatt i fylkestinget 20. oktober 2020 og erstatter regionalplan for Jæren fra 2013 og Regionalplan Jæren 2050, vedtatt i 2019.

Ved sluttbehandling av regionalplanen i 2020 ble følgende vedtak fattet:

«Retningslinjene 7.1.1 (Regional blågrønn struktur) og tilhørende kart er av foreløpig karakter. Nytt kart og nye retningslinjer til kartet vil bli sendt på høring før det kan tas inn i regionalplanen. Dette gjelder også kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse».

Vedtaket fra fylkestinget, samt tilbakemeldinger fra flere kommuner i forkant av sluttbehandlingen, har identifisert et behov for å arbeide mer med planens kart over regional blågrønn struktur med tilhørende retningslinje 7.1.1. Dette gjelder både metodeutvikling og kartproduksjon, men også klargjøring av kartets forvaltningsmessige betydning og bruk. Dette arbeidet har blitt gjennomført i 2021 i dialog med kommunene, statsetater og interessegrupper.

Problemstilling

Forslag til temakart over regional blågrønn struktur i regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke med retningslinje og nytt oppfølgingspunkt i planens handlingsprogram legges frem for Fylkesutvalget for behandling, før det sendes ut på høring.

Saksopplysninger

Se også vedlagt notat

Generelt

I over 20 år har regionalplanen forvaltet den kartfestede regionale grønnstrukturen som ble etablert i fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren (FDPJ 2000). Denne ble opprinnelig etablert som en sammenhengende struktur av viktige frilufts- og naturområder i utmarka rundt storbyområdet på Nord-Jæren, for å sikre den raskt voksende befolkningen areal til rekreasjon, mosjon og friluftsliv i nærområdene. Tilgang til større sammenhengende friluftsområder er særlig viktig da Rogaland skårer lavere på tilgangen til nærturterreng enn andre fylker (se figur 2 i vedlagt notat)

En videreutvikling av regional grønnstruktur har vært sentralt for arbeidet med ny regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke, fra planprogrammet ble vedtatt i 2018. Behovet for videreutvikling av grønnstrukturen er et resultat både av regionforstørring og stadig økt kunnskap om blågrønne strukturer og sammenhenger mellom økosystemtjenester som klimatilpasning, vassdragsforvaltning, naturmangfold og friluftsliv.

Arbeidet med revidering av regional grønnstruktur har pågått fra 2019-21 og har vist at kartfesting av blå og grønne natur, friluftslivs- og vassdragsverdier, og strukturene de inngår i, er krevende. Det er faglig utfordrende å finne metodikk for utvelgelse av alle verdier som er viktige å ha med, og som samtidig rent praktisk kan vises i et kart med regionalt detaljeringsnivå.

Samtidig er det viktig å jobbe med og ha kunnskap om blågrønne verdier også på det regionale plannivået, slik at disse verdiene kan sees i sammenheng og tas hensyn til gjennom arealplanlegging, forvaltning og veiledning på tvers av plannivå, kommunegrenser og faglig tema, jf. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2019)

Videre arbeid med metodikk for kartfesting

I arbeidet med revidering av planforslaget fra 2020 har det vært viktig å etablere en faglig begrunnet og etterprøvbar metodikk for hvilke verdier som tas med inn i kart og ikke, med klare koblinger mot kriterier fra Miljødirektoratet veiledningsmateriell for verdsetting av nasjonale og regionalt vesentlige natur og friluftsverdier. I tillegg til involvering av prosjekt- og arbeidsgruppe i dette arbeidet, har det også vært avholdt flere møter med direktoratet om metoden for kartfesting. En viktig del av kartarbeidet har også vært å tilrettelegge innsynsløsningen i temakartportalen slik at det skal være mulig å enkelt identifisere verdiene som ligger til grunn for kartfesting.

Forvaltningsmessig betydning og konsekvenser

Usikkerhet om kartets forvaltningsmessige betydning og bruk kan bidra til at kartfesting i regionalplanen oppleves unødvendig konfliktfylt fra kommuner, grunneiere og andre interessenter. De kan oppleve at kartet med retningslinje vil ha konsekvenser for deres selvstyre, grunneierinteresser og aktivitet. Dette var også tema i tilbakemeldingen fra flere deltakere i styringsgruppen 11 juni 2021.

Presise tilbakemeldinger fra flere kommuner i styringsgruppemøtet (se vedlegg 3 i vedlagt notat) og et arbeidsgruppemøte med kommuneadministrasjonen 7 september har gitt fylkesrådmannen et godt grunnlag til å jobbe videre med å klargjøre kartets bruk og betydning. Dette innebærer at retningslinjen til kartet er skrevet helt om.

Det er tydeliggjort at kartet er et «temakart» over et utvalg natur og friluftsverdier som allerede er dokumentert i andre kart.

Retningslinjen stadfester også at det er verdiene bak og ikke kartet i seg selv som gir grunnlag for statlige og regionale myndigheters behandling av saker som berører regional blågrønn struktur. Kommunene avgjør selv hvordan de kartfestede verdiene best ivaretas i kommuneplanen.

Det er også tydeliggjort at hensyn til blågrønn struktur skal avveies mot andre viktige samfunnshensyn. Landbruk nevnes spesifikt, jf. tilbakemelding i styringsgruppen 11 juni.

I samme punkt ligger det en føring om at det skal vises «særlig hensyn» til flere av de blågrønne verdiene, samt at «arealendringer og tiltak som vil medføre vesentlige negative konsekvenser for slike verdier bør unngås». Formuleringen er i overensstemmelse med både formål og lignende formuleringer i jordlovens § 1 og annet særlovverk. Den blågrønne strukturen vil være et nyttig hjelpemiddel for kommunene ved deres behandling av saker i landbruksområder, både etter plan- og bygningsloven og etter særlovverket i landbruket.

For å klargjøre hvordan den kartfestede blå strukturen skal forstås er det både i tegnforklaring og fotnote til ny retningslinje gjort klart at denne strukturen avgrenses basert på aktsomhetskartet for flom fra Norges vassdrags og energidirektorat (NVE). Avgrensningen representerer derfor ikke spesifikke natur- og friluftslivsverdier.

Fremtidig oppdatering av kart

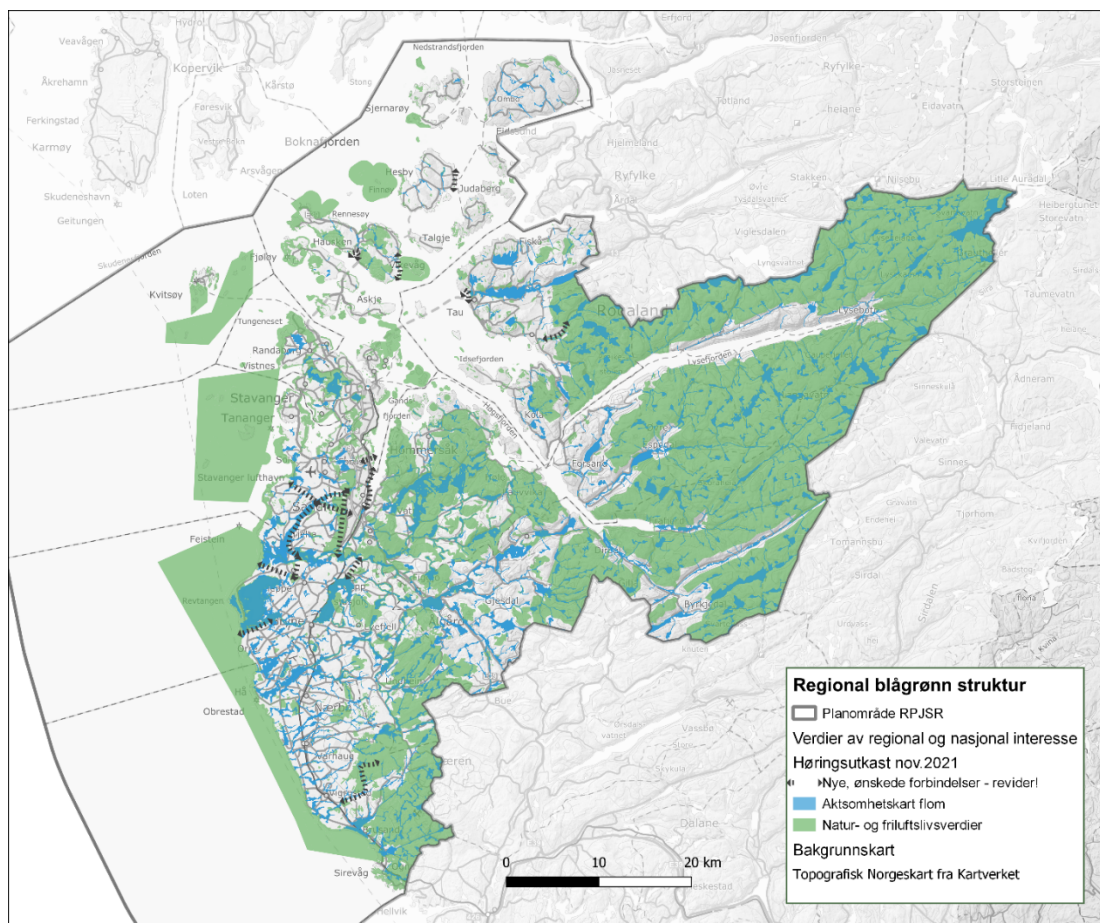
Som omtalt i vedlagt notat jobbes det kontinuerlig med kunnskapsutvikling og innhenting om flere andre blågrønne tema som kan være aktuelle å vurdere inn i en kartfestet blågrønn struktur på et senere tidspunkt. Det kan være kunnskap om tema som foreløpig ikke dekkes av kartfestingsmetodikken, f.eks. karbonrike areal, økologiske funksjonsområder, landskap eller naturtyper i sjø. Det kan også være områder som i utgangspunktet dekkes av gjeldende metodikk som f.eks. et nytt verneområde eller ny friluftslivskartlegging. For å kunne gjøre fremtidige oppdateringer anbefaler fylkesrådmannen at det også legges inn et eget punkt i regionalplanens handlingsprogram om at behovet for revidering av regional blågrønn struktur vurderes minimum hvert fjerde år.

Revidert planforslag

Revidert planforslag som anbefales sendt på høring inneholder tre element. Temakart, retningslinje til kart og nytt punkt i handlingsprogrammet til regionalplan.

Temakart for regional blågrønn struktur, s.77

Temakartet vil erstatte foreløpig kart i regionalplanen. Lenken til innsynsløsning for praktisk bruk av kartet vil ligge ved. <https://www.temakart-rogaland.no/share/3e1760422ec7>

Retningslinje til kart s. 76

Ny retningslinje vil erstatte foreløpig retningslinje 7.1.1 i plandokumentet. Fotnoten (*) vil stå nederste på samme side.

7.1.1 Temakart - regional blågrønn struktur

1. *Innenfor regional blågrønn struktur tas det særlig hensyn til natur, vannkvalitet, klimatilpassing og friluftsliv. Arealendringer og tiltak som vil medføre vesentlige negative konsekvenser for slike verdier bør unngås. Mulige interessekonflikter mellom disse verdiene og andre viktige samfunnshensyn, herunder landbruk, må avveies.*
2. *I arbeidet med kommuneplanen synliggjøres det hvordan verdiene innenfor regional blågrønn struktur ivaretas.*
3. *Temakartet identifiserer områder* med natur- og friluftslivsverdier av regional og nasjonal interesse. Det er de dokumenterte verdiene og ikke kartet i seg selv som vil være grunnlag for statlige og regionale myndigheters behandling av saker som berører regional blågrønn struktur.*
4. *Potensielle ferdselskorridorer mellom regionalt viktige friluftslivsområder er vist med pilsymbol i kart. Ved arealendringer og tiltak i tilknytning til korridorene bør mulighet for etablering/ivaretagelse av ferdsel vurderes.*

**Regional blågrønn struktur kartfester utvalgte dokumenterte natur- og friluftslivsverdier, NVE sitt aktsomhetskart for flom og kommuneplanenes hensynssoner for natur og friluftsliv. Kartet gir ikke en fullstendig oversikt over alle områder med viktige natur- og friluftslivsverdier, eller avklaring av ikke-kartlagte naturverdier*

Handlingsprogram, s.103-104

Nytt punkt anbefales lagt til i regionalplanens handlingsprogram

Tiltak	Når	Ansvar
Vurdere behov for revidering av regional blågrønn struktur	Minimum hvert 4. år.	<u>Rfk</u>

Fylkesrådmannens vurderinger

FNs naturpanel (IPBES) slapp sin første hovedrapport i 2019. Rapporten dokumenterte at om lag én av åtte millioner plante og dyrearter på jorda er utrydningstruet. Dette omtales som en «sjette masseutryddelse», som også truer vår menneskelige eksistens. I henhold til Norsk rødliste for arter (2015) er det over 2300 trua artene i Norge.

Menneskelig arealbruk er en av de viktigste årsakene til at natur utryddes. Økonomisk utvikling og befolkningsvekst har over tid gitt store endringer i menneskers levesett, både globalt og her hjemme. Byspredning og et mer intensivt drevet landbruk gjør det spesielt viktig å ta vare på både større utmarksområder, mindre «restarealer» i kulturlandskapet og kantsoner langs vassdrag.

FN-rapporten viser til verdien av mer helhetlig planlegging rundt bruk av jord og vannressurser, inkludert naturbaserte løsninger på klimautfordringer som flom og overvannshåndtering. Kartfesting gir kunnskap om hvor disse verdiene er, slik at de kan tas hensyn til i arealplanlegging og forvaltning.

I løpet av de 21 årene som har gått siden «regional grønnstruktur» ble kartfestet i Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren (2000) har vi fått mye ny kunnskap om blågrønne verdier, sammenhengene og strukturer de inngår i, og økosystemtjenestene de leverer; mat, vannhusholdning, karbonbinding, flom og overvannshåndtering. De blågrønne strukturene inneholder ikke minst flotte friluftsområder som er viktige for regionens konkurransekraft mot andre byregioner.

Siden sluttbehandling av regionalplanen i 2020 er det tatt et stort skritt fremover i arbeidet med kartfesting av blågrønne strukturer på Jæren. Det er utviklet en grundig metodikk for kartfesting av nasjonalt og regionalt vesentlig verdier i et temakart. Temakartets forvaltningsmessige betydning som et kartgrunnlag og et verktøy for å få oversikt over viktige blågrønne verdier på tvers av kommune- og faglige grenser er også tydeliggjort. Den blågrønne strukturen vil være et nyttig hjelpemiddel for

kommunene ved deres behandling av saker både etter plan- og bygningsloven og etter særlovverket i landbruket.

Fylkesrådmannen vil særlig fremheve arbeidet med den forvaltningsmessige betydningen av kartet gjennomført høsten 2021, med bl.a. et konstruktivt møte i arbeidsgruppen 7 september. Klare innspill fra styringsgruppen på forsommeren har også spilt en viktig rolle i slutfasen.

Konklusjon

Fylkesrådmannen anbefaler at reviderte temakart over regional blågrønn struktur i regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke med tilhørende retningslinje og nytt oppfølgingspunkt i planens handlingsprogram, sendes på høring.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg:

Vedlegg_ Kartfesting av regional blågrønn struktur_notat november 2021